

Rozdział 4.3.1. Wyłączenie jawności rozprawy

... Zgodnie z ogólną regułą **art. 9 § 1 k.p.c.**, skonkretyzowaną w **art. 148 § 1 k.p.c.**, rozpoznawanie spraw jest jawne. Jawność rozpoznania sprawy jest zasadą konstytucyjną, zgodnie z którą każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd (**art. 45 ust. 1 Konstytucji RP**). Zasada ta jest wyrażona w **art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności** który stanowi, że każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej. Postępowanie przed sądem jest jawne.

Jednocześnie zarówno Kodeks postępowania cywilnego, Konstytucja RP, jak i Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności dopuszczają odstępstwa od zasady jawności:

- 1) **art. 9 § 1 k.p.c.** – „chyba że przepis szczególny stanowi inaczej”, **art. 148 § 1 k.p.c.** – „Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej”;
- 2) – **art. 45 ust. 2 Konstytucji RP** – „Wyłączenie jawności rozprawy może nastąpić ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny oraz ze względu na ochronę życia prywatnego stron lub inny ważny interes prywatny. Wyrok ogłaszany jest publicznie”;
- 3) **art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności** – „jednak prasa i publiczność mogą być wyłączone z całości lub części rozprawy sądowej ze względów obyczajowych, z uwagi na porządek publiczny lub bezpieczeństwo państwowe w społeczeństwie demokratycznym, gdy wymaga tego dobro małoletnich lub gdy służy to ochronie życia prywatnego stron albo też w okolicznościach szczególnych, w granicach uznanych przez sąd za bezwzględnie konieczne, kiedy jawność mogłaby przynieść szkodę interesom wymiaru sprawiedliwości”.

Wyłączenie zasady jawności rozpoznania sprawy (**art. 9 k.p.c.**) i rozprawy (**art. 148 k.p.c.**) w sprawach o separację wynika z **art. 427 k.p.c.** i jest konsekwencją przedmiotu sprawy, podczas której dochodzi do roztrząsania szczegółów życia prywatnego małżonków. Jednocześnie zgodnie z **art. 427 in fine k.p.c.**, sprawa może być rozpoznana jawnie, ale tylko na zgodny wniosek stron i pod warunkiem, że jawne rozpoznanie nie zagraża moralności.

Na rozprawie odbywającej się przy drzwiach zamkniętych, stosownie do **art. 154 k.p.c.**, mogą być obecni – strony ich przedstawiciele ustawowi i pełnomocnicy, prokurator oraz osoby zaufania po dwie z każdej strony, a ponadto osoby powołane do kierowania i nadzoru nad działalnością administracyjną sądów (**art. 37 § 1 p.u.s.p.**).

Publikacja wyroku następuje zawsze jawnie (**art. 154 § 2 k.p.c.**, **art. 45 ust. 2 zd. 2 Konstytucji RP**), jednak sąd może i z reguły powinien ograniczyć się w takim wypadku do ogłoszenia sentencji, nie podając ustnych motywów wyroku (**art. 326 § 3 zd. 2 k.p.c.**).

Trzeba dodać, że publiczne rozpowszechnianie wiadomości z rozprawy sądowej prowadzonej z wyłączeniem jawności jest przestępstwem zagrożonym karą grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do 2 lat (**art. 241 § 2 w zw. z § 1 k.k.**)...